

SELAMİ İZZET SEDES'İN OYUNU TESELLİ VE BİR 'ADALAR ŞAİRİ' TAHSİN NAHİT

NAZLI ÜMİT*

1896 ve 1964 yılları arası yaşamış olan Selami İzzet Sedes'in, bir gazeteci, yazar ve çevirmen olarak farklı türlerde eserleri vardır. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ndeki eğitimini yarıda bırakan Sedes'in yazdığı ilk şiir ve öyküler Servet-i Fünun ve Yeni Mecmua dergilerinde yayınlanmıştır. Maurice Leblanc, Conan Doyle, Octave Feuillet ve Alexander Dumas gibi tanınmış yazarlardan roman çevirileri de yapan Sedes, yirmili yaşlarında başlayan ve kırk yıl süren gazetecilik hayatında Türk Yurdu, Cumhuriyet, Milliyet, Vatan, İkdam ve Akşam gazetelerinde yazılar yazmıştır. Bu yazılarından tiyatro ile ilgili olanları, Tiyatro Sanatı (1935), Tiyatro Konuşmaları (1936) ve Tiyatroya Dair (1938) başlıkları altında kitaplaştırılmıştır. Sedes'in bilinen tiyatro oyunları ise Üçüzler (1918) ve Teselli (1919)'dir.

1919 tarihli Teselli'nin ilk sayfasında karşımıza çıkan: "Tahsin Nahit'in büyük ve temiz ruhuna: Seni ilk gözyaşlarımla ben yâd ettim Tahsin, en son yine ben yâd edeceğim" satırlarında adı ge-

75

* Araş. Gör. İstanbul Kültür Üniversitesi Sanat Yönetimi Bölümü
nazlumit@gmail.com

çen şair ve oyun yazarı Tahsin Nahit, Fecr-i Âti akımı yazarlarındanıdır. 1887'de dünyaya gelen Nahit, Galatasaray Spor kulübü kurucularından ve ilk futbol takımında oynayanlardan olup Galatasaray Sultanisi ve Hukuk Mektebinde eğitim görmüş ve daha sonra edebiyata yönelmiştir (Evrimer, 1961;51). Şiirlerini önce Sisler ve Hisler ve Kırlar ve Denizler adlı (1910) adlı kitapta toplamıştır. Bu eserde yer almayan şiirleri Servet-i Fünun, Şair Nedim, Muhit, Resimli Kitap ve Büyük Mecmua dergilerinde bulunmaktadır (Çetin, 1993: 24). Halit Fahri Ozansoy, Tahsin Nahit için "Muallim Naci devrinin eski usulde Mehmet Celalinden sonra, kendisi yeni tonda ikinci ada şairiydi" der (1971; 168). Gençlik yıllarının bir kısmını Büyüka'da geçiren Nahit'in şiirlerinde tabiat dekoru olarak çoğu kez çamlıklar ve deniz seçilmiştir ki bu yazarın adadaki hayatı ile ilişkilendirilebilir (Çetin, 1993; 31). Yine Ozansoy'a göre, bisikletine binip Büyüka'da geceleri mehtabı çamlıktan izleyen Nahit'in eserlerinde, hayalini kurduğu sahilde dolaşan sevdalılarının ve sularda gezen beyaz perilerin önemli yeri vardır (1971; 168-169). Şairin Senden Uzak şiirinden alınan aşağıdaki mısralar buna bir örnek olarak verilebilir:

Teessürat ile mâli, muhit sislî idi...

Hayât-ı şîrime ait sevimli hatıralar

Bütün bu gördüğüm elvâh içinde gizli idi:

Fener; şu yanda... Bizans; sağ tarafta, âh adalar;"

(Nahit, 1910; 70).

Yakup Kadri, Gençlik ve Edebiyat Hatıraları adlı eserinde Büyüka'da geçirdiği güzel zamanları Tahsin Nahit ve eşi Şefika'nın konukseverliğine borçlu olduğunu şöyle dile getirir: "Onların Maden'deki evi hepimizin toplantı yeri ve cazibe merkeziydi. Tahsin Nahit her şeyden önce, Adalar, ada çamlıkları, ada mehtapları şairi olarak tanınmış, hanımı ise Büyüka'da doğup yetişmişti ve diyebilirim ki, bize Ada'nın güzelliklerini öğreten, Ada'yı sevdiiren de onlar olmuştu (2012;142).

Teselli'nin aynı sayfasında yer alan diğer dizeler şöyledir:

Aşkî pek ezelden biz bile geldik

Âşıklar yolundan biz dile geldik

Tam altına 't' ve 'n' harfleri yazılmış bu dizelerin Tahsin Nahit'e ait olduğu düşünülebilir ve içinde geçen 'âşıklar yolu' hakkında Mina Urgan şöyle bilgi verir:

Annem birçok kişi talip olmuş; ama onları reddetmiş, bir aşk evliliği yapmıştı babamla. Evlilikler hep aileler tarafından ayarlandığı için, bir genç kadınla bir genç erkeğin birbirlerini kendileri tanıyarak evlenmek istemeleri, o günlerde bir hayli anormal bir durumdu herhalde. Bu yüzden iki ailenin birleşmesinde hiçbir engel bulunmamasına karşın, anne tarafım da baba tarafım da şaşkına döndüler, kuşkulara düşmüşler, bu evlenmeye izin vermemişler. O arada Şefika, evin Rum hizmetçisinin giysilerini giyer; Büyüka'nın Âşıklar Yolu'nda (Çamlar arasındaki patikaya "Âşıklar Yolu" adını babam vermiş zaten.) geceleri gizlice buluşmuş Tahsin Nahit ile (2011;131).

Arap harfleriyle yazılmış Türkçe metinlerde büyük-küçük harf farkı olmadığı için, aynı dizelerde geçen 'dile geldik' ifade-sindeki dil ile kastedilenin, oyunun geçtiği Dil Gazinosu veya Dil burnu olup olmadığından emin olunamadığı için metnin Latin harflerine aktarımında küçük harfle yazılmıştır.

Âti ve Servet-i Fünûn dergilerinde tiyatro eleştirileri yazan Tahsin Nahit telif ve uyarlama eserleriyle de tiyatro edebiyatına katkıda bulunmuştur. Bu eserleri meydana getirirken Şahabeddin Süleyman başta olmak üzere diğer yazarlarla birlikte çalışan Nahit için Evrimer “genç yaşta ölmeseydi, zamanımızın kuvvetli bir tiyatro müellifi olabilirdi” (1961: 53) der. Arkadaşları da benzer bir şekilde “şiiirden ziyade sahne edebiyatında büyük bir istikbali olduğunu” (Karaalioğlu, 1982; 1884) söylemişlerdir. Başlıca tiyatro eserleri: Ruhsan Nevvare ile birlikte yazmış olduğu Jön Türk (1908), Hicranlar (1908) ve Firar (1909); Şehabeddin Süleyman ile ortak eserleri olan Kösem Sultan (1912) ve Ben Başka (1911); Henry Kistemaeckers ve Eugene Delard'ın La Rivale adlı eserinden uyarladığı ve önemli başarılarından sayılan Rakibe (1918) dir. Bu oyunun provaları sırasında rahatsızlanan Tahsin Nahit birkaç gün sonra, oyunun gösterimini göremeden, 12 Mayıs 1919'da Büyükaçada hayata veda etmiştir.

KAYNAKÇA

- Çetin, N., (1993) Tahsin Nahir ve Şiiri, Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi Cilt: 36 Sayı 1.2 s. 23-33
- Evrimer, R. N., (1961) Fecr-i Âti Şairleri Mehmed Behçet ve Tahsin Nahid, İstanbul : İnkılap Kitabevi
- Karaosmanoğlu, Y. K., (2012) Gençlik ve Edebiyat Hatıraları, İstanbul : İletişim
- Nahit, T., (1910) Ruh-ı bi-Kayd, İstanbul : Tanin Matbaası
- Ozansoy, H. F., (1971) Edebiyatçılar Çevremde, Ankara : Sümerbank Kültür Yayınları
- Sedes, S. İ., (1919) Teselli, İstanbul: İstiklal Matbaası
- Urgan, M., (2011) Bir Dinozorun Anıları, İstanbul: YKY
- YARALANILAN DİĞER KAYNAKLAR
- Altınkaynak, H., (2007) Türk Edebiyatında Yazarlar ve Şairler sözlüğü, İstanbul: Doğan Kitap
- Gövsa, I. A. (1949) Türk Meşhurları Ansiklopedisi, İstanbul: Yedigün Neşriyat
- Karaalioğlu, S. K. (1982) Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü, İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri
- Işık, İ. (2001) Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi, Ankara: Uyum Ajans
- İnal, M. K., (1957) Son Asır Türk Şairleri, Ankara : Milli Eğitim Bakanlığı
- Tahir, B. M., (1925) Osmanlı Müellifleri 1299-1915, (haz.) Ali Fikri Yavuz, İsmail Özen. İstanbul: Meral Yayınevi
- Yılmaz, A. (2005) Tahsin Nahid'in Piyesleri, Ankara : Ürün Yayınları